

BRIELSE MARE

Halfjaarlijks magazine van de
HISTORISCHE VERENIGING DE BRIELSE MAASMOND

HET SORTIEPOORTJE AAN DE KAAISINGEL

Waardevolle aanwinst Streekarchief Voorne-Putten

OMZIEN IN VERWONDERING

Terugblik naar het jaar 1999

VERENIGINGSNIEUWS

Berichten van de vereniging

BRIELLE BUITEN DE WALLEN

Wording van nieuwbouwwijk Meeuwenoord

MUSEUMNIEUWS

Stand van zaken Historisch Museum Den Briel

KAAP BRIELLE & HAVEN BRIELLE OP GROENLAND

Brielse ontdekkingsreiziger en het goud der dwazen

• *uitgave:*

Historische Vereniging
De Brielse Maasmond

• *correspondentieadres /
redactiesecretariaat:*

Ronald J. de Ridder
Van Bloys van Treslongweg 3
3231 CT Brielle
0181-414674

• *mail:*

info@debrielsemaasmond.nl

• *website:*

www.debrielsemaasmond.nl

• *bank:*

NL20 INGB 0000 2087 92

• *redactie:*

Klaas Schipper (hoofdredacteur)
Nico de Vries
Marcel Bakker (opmaak/vormgeving)

• *advertentietarief:*

Halve pagina per jaar (twee edities): €90,-

• *cover:*

Gemengde techniek door
Piet Middelhoek

• *oplage:*

1000 exemplaren

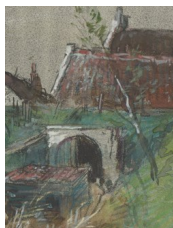
**Het eerstvolgende nummer
verschijnt in oktober 2024**

© Historische Vereniging
De Brielse Maasmond 2024

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt worden door middel van druk,
fotokopie, of op welke andere wijze ook
zonder schriftelijke toestemming van de
redactie.

BRIELSE MARE

JAARGANG 34 NR. 1, MAART 2024

VAN DE REDACTIE

door Klaas Schipper

3

HET SORTIEPOORTJE AAN DE KAAISINGEL

door Aart van der Houwen

4

OMZIEN IN VERWONDERING (5)

door Ynze Kuiper

9

VAN DE VERENIGING

door Ynze Kuiper

12

BRIELLE BUITEN DE WALLEN (2)

door Nico de Vries

14

MUSEUMNIEUWS

door Marijke Holtrop

18

KAAP BRIELLE EN HAVEN BRIELLE OP GROENLAND

door Nico de Vries

20

EEN BRIELS ICOON HEENGEGAAN

door Klaas Schipper

26

De Brielse Mare is het halfjaarlijks magazine uitgegeven door de Historische Vereniging De Brielse Maasmond (voorheen 'Vereniging Vrienden van het Historisch Museum Den Briel'). Dit magazine wordt automatisch toegestuurd aan de leden van de vereniging. Losse nummers zijn te bestellen via het secretariaat van de vereniging en te koop bij het Historisch Museum Den Briel, in het Streekarchief en bij de plaatselijke boekhandel.

Een jaar na publicatie is de Brielse Mare ook beschikbaar op de website van de vereniging: www.debrielsemaasmond.nl.

Persoonlijk lidmaatschap €15 per jaar; familielidmaatschap €20 per jaar.

Aanmelding bij het secretariaat of d.m.v. het formulier op de website van de vereniging: www.debrielsemaasmond.nl.

De vereniging heeft de ANBI-status. Dit betekent dat giften in het kader van de wettelijke bepalingen in mindering kunnen worden gebracht op het belastbaar inkomen van de schenker.

Auteursinstructies: Historische artikelen over Brielle en de streek zijn welkom.

Gewenste omvang: 1000 tot 2000 woorden. Aanbevolen wordt vooroverleg te plegen met Klaas Schipper: k.j.schipper@hetnet.nl of 0181 413981. De redactie behoudt zich het recht voor, in overleg met de auteur, artikelen in te korten of te wijzigen.

VAN DE REDACTIE

De voorjaarseditie van 2024 ligt voor u, opnieuw een Brielse Mare met uiteenlopende onderwerpen. Daar kiezen we als redactie bewust voor, maar uit de reacties op de najaarseditie van 2023 is ons gebleken dat u de min of meer vaste rubrieken ook zeer weet te waarderen. Want wat werd er leuk gereageerd op het door Nico de Vries geschreven artikel Brielle buiten de wallen en dan met name over de ontwikkeling van Meeuwenoord.

Voorzichtigheidshalve hadden we het artikel Brielle buiten de wallen al van een 1 voorzien, want we hadden zo maar het vermoeden dat er reacties op zouden komen en dat de eerste bewoners van deze in 1958 nieuw ontwikkelde wijk daar best iets over kwijt wilden. En dat bleek gelukkig het geval, vandaar dat Brielle buiten de wallen in deze Mare een vervolg krijgt en van een 2 is voorzien. En wie weet.... Trouwens, Nico heeft ook de ontwikkeling van Rugge op de rol staan.

Hij dook toch ook wat verder in het verleden en schreef een zeer lezenswaardig artikel over de Brielse ontdekkingsreiziger Engebrecht Pieterszn. van der Zee (1590-1639/1640) die op zoek naar goud op Groenland Kaap Brielle en Haven Brielle stichtte. Een onderneming die niet bepaald succesvol was met als gevolg dat de op het Maarland geboren Engebrecht zijn laatste jaren in een Vlaamse gevangenis sleet.

Archivaris Aart van der Houwen schreef een artikel over de Brielse sortiepoortjes (een kleine poort in de vesting die diende voor militaire doeleinden). Het poortje aan de Kaaistraat verdween in 1936, op die plaats bevindt zich nu sinds 2008 het voetgangerstunneltje. Het andere sortiepoortje gelegen tussen het Molenbolwerk en het Kruithuisbolwerk bestaat nog, maar is afgesloten door middel van een hekwerk. Van der Houwen kwam op het idee een artikel over de sortiepoortjes te schrijven naar aanleiding van een schenking van afbeeldingen vervaardigd door de bekende Brielse schilders Martinus en Piet Middelhoek.

Bestuurslid Ynze Kuiper ziet voor de vijfde maal weer om in verwondering, ditmaal naar het jaar 1999. Gebleken is dat veel lezers deze rubriek waarderen. De keuze viel op het overgangsjaar 1999 vanwege het begin van een nieuwe eeuw en zelfs een nieuw millennium en de daarmee gepaard gaande angst die er op bepaalde terreinen heerste. Gelukkig viel het allemaal mee.

Op 9 januari overleed op 97-jarige leeftijd de bekende Brielse dichteres Corrie van der Linden-van der Waal. Een icoon van de stad bij wie ik ons blad de laatste jaren altijd persoonlijk in handen drukte op haar kamer in het Gasthuis. En dan verhaalde ze gegarandeerd over hoe het leven in Brielle ooit was. In deze editie staan we kort stil bij haar overlijden.

Kortom een Mare zoals u die qua styling de laatste jaren gewend bent en die nu voor de tweede maal in successie prachtig vorm gegeven is door Marcel Bakker die ook garant staat voor de website van de vereniging.

Veel leesplezier en graag tot ziens op de ledenvergadering op donderdag 18 april in De Sjoel.

Klaas Schipper

HET SORTIEPOORTJE AAN DE KAAISINGEL

Het Streekarchief beheert informatie, zoals de Archiefwet voorschrijft, ‘ongeacht de vorm’. De ene keer is het een tekst, de andere keer een foto, prent of aquarel, veelal is dat op papier, soms op perkament en een enkele keer digitaal. In alle gevallen heeft het een verhaal.

Tekst: Aart van der Houwen

Aanwinst
Vorig jaar kreeg het Streekarchief Voorne-Putten een verzameling van drie afbeeldingen van het voormalige sortiepoortje aan de Kaaisingel aangeboden. Omdat de drie grote gelijkenis met elkaar vertoonden en het archief bovendien reeds over een soortgelijke afbeelding beschikte, was het even de vraag wat de toegevoegde waarde voor de collectie zou zijn en of het niet beter was om de stukken op de markt te houden en liefhebbers een kans te bieden de afbeeldingen aan te kopen. Daar kwam nog bij dat het Streekarchief terughoudend is wanneer het schilderijen betreft, wij zijn immers papier-experts. Bij nader inzien was er geen enkele reden om te twijfelen en is er – zoals uit de volgende toelichting mag blijken – sprake van een waardevolle aanwinst voor de collectie Voorne-Putten.

Het sortiepoortje aan de Kaaisingel

Een sortiepoort is een kleine poort bestemd voor militaire doeleinden. In geval van een belegering zit het garnizoen feitelijk gevangen binnen de eigen wallen. Vestingsteden, en eerder ook kastelen, hadden daarom naast de grote poorten en deuren ook al dan niet geheime uitgangen waardoor een uitval gedaan kon worden of een aanval over de gracht kon worden gefrustreerd. Een sortiepoort is enerzijds een zwakke plek in de verdediging: een goed gericht schot kan de deur eruit schieten, maar anderzijds gaat er ook een dreigende werking vanuit: achter de poort staat de verdediger immers klaar om aan te vallen.

De vesting Brielle telde ooit twee sortiepoortjes, de jongste daarvan, gelegen in de wal tussen het Molen- en het Kruithuisbolwerk is nog steeds te bewonderen. De oudste, gelegen in het verlengde van de Kaaistraat, verdween in 1936 zonder een spoor na te laten. Op die plek ligt sinds 2008 een voetgangerstunneltje. Dit oudste sortiepoortje verdient nadere toelichting.

Boeren en landluyden

Hebt u zich al eens afgevraagd hoe de Kaaipoort aan zijn naam komt, er is immers geen kade te bekennen?

De naam herinnert aan de plek waar de poort oorspronkelijk stond: op de kade aan het einde van de Vischstraat. Nadat de stad naar het oosten was uitgelegd, verdween die poort en werd er in 1588/89 een nieuwe poort gelegd in de nieuw aangelegde wallen.

Voor tijdgenoten zal er sprake zijn geweest van het verplaatsen van de poort, want deze kreeg de naam Kaaipoort. De volgende jaren werden percelen uitgegeven voor de huizen aan de straat die zijn naam ontleende aan de poort: de Kaaistraat. De straat was ruim van opzet en werd druk gebruikt door boeren en handelaren die naar Nieuwland en verder moesten of vandaar kwamen met hun producten.

Ruim een eeuw later veranderde de situatie drastisch. Volgens het ontwerp van de nieuwe vesting moest de bestaande poort worden verwijderd. Bijna 100 meter verder naar het noorden werd in 1709 een nieuwe poort opgemetseld, veilig gelegen achter een ravelijn (het huidige Burgemeester Egter van Wissekerkeplein). De oude Kaaipoort werd vervolgens afgebroken en de wallen gesloten.

Hieraan waren jaren van voorbereiding en discussie voorafgegaan. Vooral de bewoners van de Kaaistraat waren absoluut niet blij met de verandering. Zij vreesden dat de Kaaistraat eenzelfde lot zou ondergaan als de Dijkstraat sinds het verdwijnen van de Noordpoort: dat was een doodlopende straat worden met als gevolg een daling van de bedrijvigheid en een waardedaling van de huizen. Het stadsbestuur was het met de bewoners eens en drong er bij de Gecommitteerde Raden, die namens de Staten van Holland opdrachtgever waren voor de fortificatiewerken, op aan om bij de aansluitingen van de nieuwe Kaaipoort, evenals bij de Lange(straatse)poort, gebruik te blijven maken van de bestaande toegangswegen in plaats van nieuwe straten aan te leggen.

Gecommitteerde Raden gingen daarmee akkoord en legden zowel bij de Langestraat als bij de Kaaistraat een verlengstuk aan, onderlangs de wallen en achterlangs de tuinen van het Maarland respectievelijk het Slagveld. Als gevolg kreeg de nieuwe poort opnieuw de naam Kaaipoort.

Het tweede discussiepunt duurde zo mogelijk nog langer; velen waren gewend om via de Kaaipoort naar de omliggende weilanden en tuinderijen te gaan. Dat gold niet alleen voor zogeheten stadsboeren die aan het eind van de Kaaistraat woonden en hun stallen vlak naast de poort hadden staan. In eerste instantie bestond de vrees dat zij in het vervolg via de Zuidpoort moesten lopen en zij waren daarom al vroeg begonnen om hiertegen te protesteren. Ook deze wens of vrees werd door het stadsbestuur meegenomen in de besprekingen met de Gecommitteerde Raden. In de verslagen van het stadsbestuur lezen we dat er vanaf 1700 bijna jaarlijks door hen op werd aangedrongen dat er op de plaats van de oude Kaaipoort een 'cortijpoortje voor de passagie van menschen en vee' zou worden gelegd. De Gecommitteerde Raden gingen akkoord en bouwden in 1710 een sortiepoortje op de plek van de oude Kaaipoort.

De ene poort is de andere niet

Het blijft de vraag wanneer het tot de bewoners van de Kaaistraat of het stadsbestuur zal zijn doorgedrongen dat er sprake was geweest van spraakverwarring. Zoals wij hierboven al aangaven, is een sortiepoort een poort met een militair doel. Gecommitteerde Staten konden (uiteeraard) niet akkoord gaan met het handhaven van de oude Kaaibrug over de vesting. De Kaaistraat kreeg dus weliswaar de gevraagde sortiepoort, maar kon daarmee niet veel. De pijn zal niet zo erg zijn geweest omdat de omweg via de nieuwe Kaaistraat uiteindelijk wel meeviel.

Het poortje had voor de bevolking weinig waarde; grote kans dat de poort ook vrijwel permanent gesloten zal zijn geweest. Zeker is dat er vanaf het begin ook deuren in hebben gezeten, want later in de 18^e eeuw werd de poort enige tijd gebruikt als kruithuis of munitiedepot. Vaker echter zal het gebruikt zijn geweest door militairen die met een roeiboot naar het Waterravelijn moesten. Het is niet bewezen, maar evenmin onwaarschijnlijk, dat het eilandje werd gebruikt om vee op te laten grazen of om het gras ter plaatse te maaien voor de paarden van het garnizoen. Daartoe diende het in ieder geval in de 19^e eeuw toen ziek vee in quarantaine moest worden gebracht. Zelfs werd het eiland toen als begraafplaats in gebruik genomen.

Buiten gebruik

In de jaren '20 verloor dit deel van de vesting haar militaire betekenis, wat betekende dat meer mensen over de wallen mochten wandelen en het sortiepoortje wellicht ook voor het publiek werd open gesteld. Het eerder vermelde Waterravelijn werd verpacht, in 1943 kreeg Cornelis Spoon toestemming er een druivenkas op te bouwen. Eind jaren '50 werd er zelfs een woning op gebouwd. Maar toen was het poortje al lang verdwenen.

Betere toegang

De aanleg van de Groene Kruisweg was aanleiding om de toegang van Brielle opnieuw te bekijken. Gelukkig buigt de Groene Kruisweg vóór de vesting af, maar het had weinig gescheeld of de weg zou dwars door de vestingwal zijn gelegd om er via de Zuidpoort weer uit te gaan. De voorbereidingen daartoe zijn deels gerealiseerd in de Oostdam die in 1935/36 (als werkgelegenheidsproject) werd gelegd in de veste vóór het sortiepoortje, en het maken van een coupure of doorsnijding in de wallen in 1936.

Excit sortie

Bij het maken van de coupure in 1936 werd opdracht gegeven om het sortiepoortje te verwijderen. De stadswallen hadden en hebben ook een waterkerende functie en voorkomen moest worden dat naast de coupure nog een tweede zwakke plek zou bestaan. Daarom diende het poortje volledig, inclusief eventuele funderingen, te verdwijnen. Aldus geschiedde. Toen in 2008 de huidige voetgangstunnel werd aangelegd werd daarom helaas niets teruggevonden van de voorganger. Tot zover de informatie over het poortje, een object met een lange geschiedenis maar zonder afbeeldingen. Althans, tot voor kort.

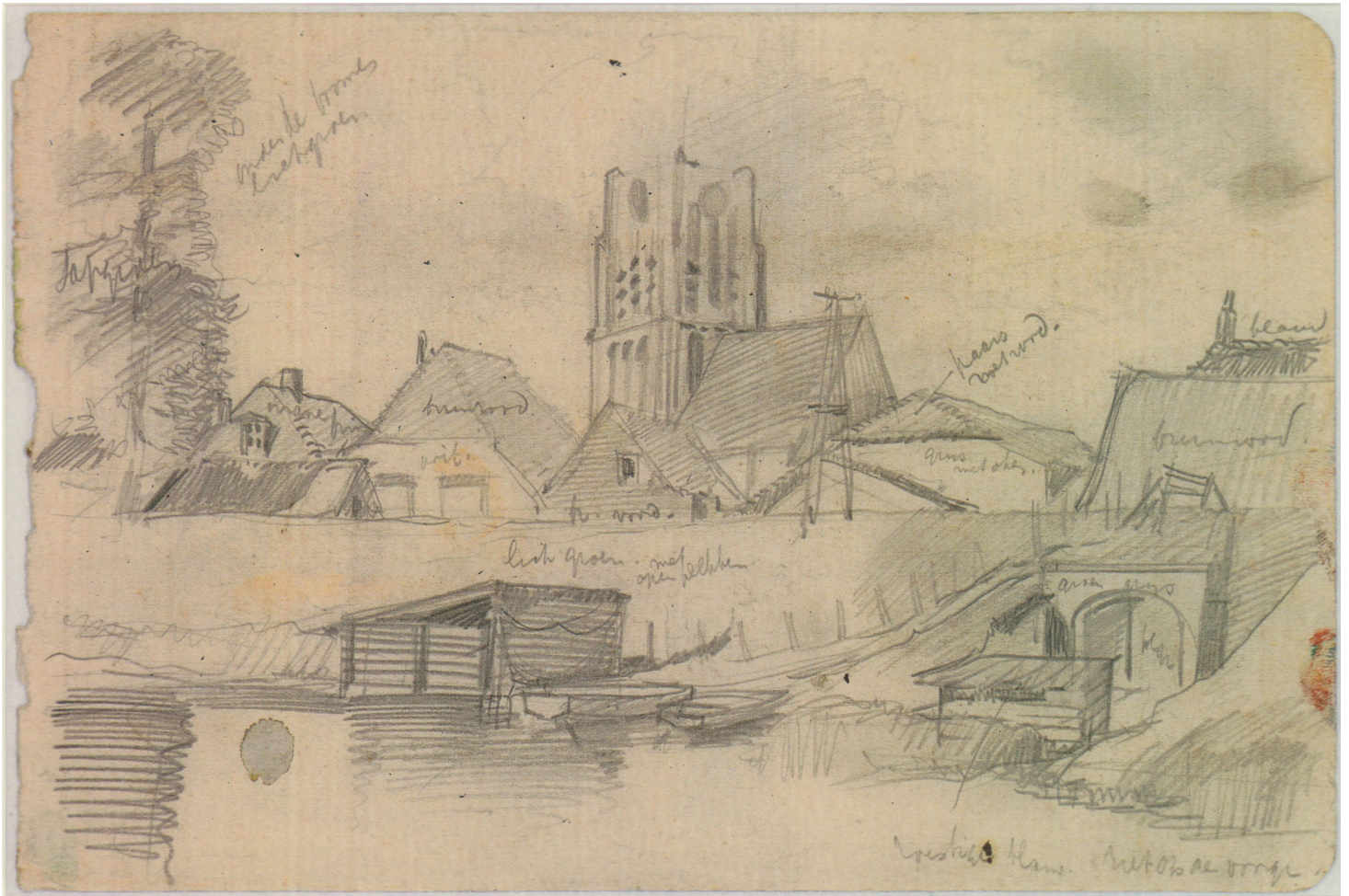
In de jaren '20 verloor dit deel van de vesting haar militaire betekenis

De kunstenaars

Martinus Leonardus Middelhoek (1898-1986) was geboren in Zwijndrecht, volgde zijn opleiding aan de Academie van Rotterdam en vestigde zich omstreeks 1925 in Brielle waar hij tekenleraar werd aan de Ambachtsschool. De liefde voor en het ambacht van tekenen zal hij hebben doorgegeven aan zijn zoons: Bram werd architect (hij ontwierp onder meer de Gereformeerde kerk c.q. Koninkrijkszaal aan de Coppelstockstraat) en Piet werd kunstschilder. Piet Middelhoek (1930-2004) werd geboren in Brielle. Hoewel Piet ook figuratieve schilderijen maakte, ging zijn voorkeur uit naar meer abstracte kunst. Zijn schilderij van het sortiepoortje is ook daarom bijzonder.

De afbeeldingen

De drie afbeeldingen hebben een samenhang, maar de ontbrekende schakel bleek de reeds in onze collectie aanwezige schets.

Schets door M.L. Middelhoek
(27x18cm)

Uit de nalatenschap van Piet Middelhoek ontving het Streekarchief in 2005 een groot aantal schetsen van hemzelf en van zijn vader Martinus. Toegegeven, het waren niet de mooiste werken, sterker: het waren vooral die stukken waar anderen geen belangstelling voor hadden. Het betrof schetsen die zij maakten tijdens hun opleiding of als voorstudie voor latere werken. Tussen de naakten, portretten en probeersels viel de schets van de sortiepoort op omdat daarbij duidelijk sprake was van een voorstudie voor een kleuriger versie: op de schets staat geschreven welke kleur de verschillende onderdelen hebben, zoals 'onder de bomen lichtgroen' en toevoegingen als 'riet op de voorgrond'.

De schets moet gemaakt zijn tussen 1925, het jaar waarin Middelhoek zich in Brielle vestigde, en het jaar 1936, waarin het poortje werd afgebroken. Het meest waarschijnlijk is dat Middelhoek had gehoord van de plannen en voorzag dat daarmee een bijzonder plekje zou verdwijnen. Om dat beeld te redden maakte hij de schets.

Als die aanname klopt, dateert de schets uit 1935. Middelhoek heeft waarschijnlijk aan de overzijde van de veste gestaan, op de plaats waar toen misschien al begonnen was met de aanleg van de Oostdam. Als hij verder naar achteren was gaan staan, had hij de oever van de Kaaisingel moeten afbeelden; als hij dichterbij de stad zou zijn geweest, dan zouden de huizen die op de tekening boven de wallen uitkomen, niet langer zichtbaar geweest zijn. Evenmin kan hij op het talud van het Galgenbolwerk hebben gezeten omdat het zicht op de kerk dan anders zou zijn geweest.

*Aquarel door M.L. Middelhoek
(43x28cm)*

Kort na het maken van de schets zal Martinus zijn aquarel hebben vervaardigd; op een aantal punten wijkt de afbeelding af van de schets, maar dat is de vrijheid van de kunstenaar. Zo schilderde hij een gevel waar op de schets een dakvlak was te zien en voegde hij het torentje van het stadhuis toe.

*Gemengde techniek (krijt en
aquarel) door M.L. Middelhoek
(48x36cm)*

Weer later maakte Martinus een grotere gouache waarvoor waarschijnlijk opnieuw de schets werd gebruikt. In veel opzichten volgde hij de schets nu nauwgezetter dan hij eerder deed, zoals te zien is aan de houten achtergevel van een van de panden aan het Scharloo. Daarentegen tekende hij niet de telefoonpaal die hij had geschetst en voegde hij wat boompjes toe. Op de plaats waar hij eerder het torentje van het stadhuis had getekend, tekende hij nu een schoorsteen.

*Gemengde techniek door
Piet Middelhoek (58x43,5cm)*

Tientallen jaren later maakte Piet met behulp van de schets een schilderij met zogeheten gemengde techniek. Piet heeft het poortje waarschijnlijk nooit bewust gezien; hij was vijf jaar oud toen dat werd afgebroken, maar zal de tekeningen en de schets van zijn vader zeker gezien hebben. Evenals zijn vader heeft Piet willen voorkomen dat oude beelden zouden verdwijnen uit het geheugen van de stad. Daaraan heeft nu ook het Streekarchief Voorne-Putten een bijdrage geleverd.

Extra

Portretten door M.L. Middelhoek

Middelhoek sr. was leraar aan de ambachtsschool. Omstreeks 1953 maakte hij deze schetsen van een aantal bakersleerlingen. We zien Jan de Kramer, Marinus Schoon, Barth. van 't Hoen, Wilhelm Spoor, Johannes Koole, Rudolf Stroeve, Modestus Nobels, Bastiaan Kleinjan, Theodorus Speet en Marinus Dekker. De leerlingen waren een jaar of 14 en afkomstig uit Brielle en de wijde omgeving, van Nieuw Helvoet en Oostvoorne tot Rotterdam en zelfs Ooltgensplaat.

Zo'n 25 jaar geleden...

Laten we eens wat minder ver terug gaan in de tijd. Zo'n vijftientig jaar, naar het jaar negentienhonderdnegenennegentig. Voor sommigen is dat als de dag van gisteren, maar voor jonge mensen, net klaar met hun studie, al een heel leven geleden.

Tekst: Ynze Kuiper

Het jaar 1999 is een bijzonder jaar. Als je bij 1999 een 1 optelt is het opeens een 2 met drie nullen. Het is het laatste jaar van de twintigste eeuw. Niet alleen het laatste jaar van een eeuw, het is het laatste jaar van het tweede millennium!

Het is eigenlijk net zoiets als oudjaarsdag. Onwillekeurig kijk je dan terug op het voorbije jaar en laat de belangrijkste gebeurtenissen nog eens in gedachten aan je voorbij trekken. Er zijn dingen goed gegaan en andere konden beter. Vreugde en verdriet, fouten en goedmakers, geboorte en dood. De loop van zo'n periode wordt vaak symbolisch verbeeld als een mensenleven. Van een wolk van een baby die op de eerste januari met spetterend vuurwerk en bruisende champagne welkom wordt geheten tot de kromgebogen oude stakkerd die op oudjaarsavond door Magere Hein met zijn zeis wordt meegenomen het hoekje om.

Tijd om te treuren is er niet, want de nieuwe boreling ligt al in het wiegje en eist al onze aandacht op. Een nieuw jaar, een nieuwe eeuw, een nieuw millennium.

Twee Wereldoorlogen

Als je het over 1999 wilt hebben, kun je er dus eigenlijk niet omheen terug te blikken naar de tijd die dan achter je ligt. Van de vorige millenniumwissel is bijna niets bekend, dus laten we die maar rusten. Wat heeft die voorbije 100 jaar, die twintigste eeuw ons gebracht? Is het allemaal beter geworden zoals er steeds gehoopt werd? Het was een eeuw die gekenmerkt werd door enorme up en downs, hij werd van begin tot einde verscheurd door oorlogen waarvan er twee als wereldoorlogen te boek staan. Gevolgd door de Koude Oorlog met de nucleaire wapenwedloop. Met het IJzeren Gordijn werden de verschillen tussen oost en west duidelijk en dreigend aangegeven. Amerika nam langzaam de rol van wereldmacht over van Engeland en wereldwijd werden de koloniën zelfstandig, wat in veel gevallen niet zomaar vanzelf ging. De Volkenbond werd opgericht om conflicten op vreedzame wijze op te lossen. Het Hof van Arbitrage en het Hof van Internationale Justitie kwamen van de grond. De wereld kwam in een stroomversnelling door alle nieuwe technologieën en een communicatierevolutie. De ontwikkeling en de verwoestende uitwerking van kernwapens en de weerstand daartegen.

De wereld was niet genoeg. De eerste mens liep al op de maan. De ontwikkeling in de geneeskunst zorgde voor de bestrijding van dodelijke ziektes, maar er ontstonden helaas ook steeds weer nieuwe ziektes, denk aan Aids.

Bevolking verdubbeld

Sinds het begin van die twintigste eeuw is de bevolking van onze planeet meer dan verdubbeld. In Sarajevo werd op 12 oktober 1999, de 6 miljardste wereldburger geboren. Op 31 december stapte Boris Jeltsin op en nam Poetin zijn plaats in. Helaas is het nog steeds niet gelukt om de vrede echt te bewaren en alle monden te voeden. De mens heeft heel veel bijgeleerd, maar is helaas niets wijzer geworden. Met het einde van deze 20ste eeuw bereikten we ook het einde van het tweede millennium. Een fascinerend moment.

Nederland

Als ik me beperk tot Nederland is er over 1999 ook best het nodige te melden. Hoewel de invoering van de Euro nog tot 2002 op zich liet wachten, werd wel met de productie begonnen en draaiden de geldpersen op volle toeren.

Op de beurzen ging 1 Euro Fl. 2,20371 kosten. Het entertainment op de televisie nam ook een vlucht met de start van veelbekeken programma's als Big Brother (veel kinderen mochten dit niet zien van hun ouders) en Wie is de Mol, dat nog steeds loopt. Ook de veel beluisterde Top 2000 ging op Radio 2 van start en werd gewonnen door de popgroep Queen met 'Bohemian Rhapsody'. Intussen een evergreen geworden. Om bij de popmuziek te blijven: op 2 juni kwamen 75.000 bezoekers naar het concert van The Rolling Stones in het stadspark van Groningen. Een record. Als voorloper van de #MeToo beweging werd de Internationale dag tegen geweld tegen vrouwen in het leven geroepen. Ik ben bang dat de doelstellingen daarvan nog lang niet gehaald zijn.

Sprookjeshuwelijk

Bij onze zuiderburen werd op 4 december het sprookjeshuwelijk voltrokken tussen prins Philip en jonkvrouw Mathilde d'Udekem d'Acoz. Wat ook veel Nederlanders bewoog om bij de Belgen op visite te gaan, was om getuige zijn van een totale zonsverduistering op 11 augustus. Hier in Nederland was hij nét niet totaal.

In het Noord-Hollandse plaatsje Bovenkarspel ontstond een ramp op de West-Friese Flora, een bloemen- en plantenbeurs. Veel mensen raakten besmet door een bubbelbad met de legionella-bacterie die de veteranenziekte veroorzaakt. De droeve score was 32 doden en ruim 200 ernstig zieken.

Het fenomeen file was vijftientig jaar geleden ook al een steeds weerkerende ergernis voor de automobilist en op 8 februari werd een treurig record van bijna duizend kilometer ochtendspits bereikt.

Het jaar 1999 in en rond Brielle.

De Brielse huisarts Harry Kamma had naast zijn vele andere hobby's en bezigheden bedacht dat het handmatig luiden van de klokken van de Sint-Catharijnekerk het betere werk zou zijn. Dus werd dit jaar het Briels Klokkenluiders Gilde opgericht. Men moest zich behelpen met de klokken Bakker, Crans en Cathrien. De oprichting bleek een goede greep want tot op heden floreert het gilde.

Dat pikte ook direct weer een goede oude gewoonte op om met de klokken van de kerken in en rond Brielle het oude jaar, de oude eeuw en in dit geval, het oude millennium uit te luiden.

Over klokken gesproken: het internationale beiaardconcours dat hier in Brielle gehouden werd, was een overweldigend succes en zette Brielle even goed op de kaart. Diezelfde dokter Harry Kamma stopte dat jaar met zijn werk na 27 jaar een heel erg gewaardeerde huisarts geweest te zijn. Hij ontving hiervoor de zilveren erepenning van de gemeente uit handen van de burgemeester en een cheque voor een van zijn hobby's, het meisjesinternaat in Irian Yaja, overhandigd door zijn oudste en jongste patiënt.

De Provoost kreeg een nieuwe bestemming. Er kwamen een galerie in en vergaderruimtes. De zolder werd ingericht voor trainingen en workshops. De opening werd met enthousiasme verricht door burgermoeder Trix van der Kluit.

Geen coffeeshop

Na veel gesteggel kwam er toch geen coffeeshop in Brielle. Blowtje maar elders gehaald. De heer Zeeman vertrok na 25 jaar als raadslid en vijf jaar als wethouder gefungeerd te hebben en werd opgevolgd door de heer Toon Mans. Gemeentesecretaris Wim van Noord sloeg de eerste paal voor het bedrijventerrein Seggelant. De Brielse Mia Smelt kreeg uit naam van de Paus, op haar 85ste, het ereteken behorende bij het Ridderschap in de Orde van de heilige Paus Silvester opgespeld. De conservator van het Historisch Museum Brielle, de heer Mark van Hattem, ging van start met het project Goudwater. Door het water is Brielle groot geworden, vandaar die naam.

Op 5 april 1999 bereikte de Brielsche Courant een mijlpaal. De krant bracht de Briellenaren al 130 jaar op de hoogte van de laatste nieuwtjes.

De archeologen waren nog steeds lekker bezig binnen de vesting. In 1998 werden stukken stadsmuur met de restanten van een sluisje ontdekt aan het eind van de Langestraat en achter de Torpedoloods en in 1999 werden slootjes ontdekt uit de twaalfde eeuw bij opgravingen rond het Clarissenklooster dat uit 1400 stamt.

De Catharijnetoren was na dertig jaar weer hard toe aan een restauratie en moest in de steigers. De windvaan vond tijdelijk een veilige haven in de armen van Trix.

Museum

Het (Tromp)Museum had een tentoonstelling over de Regentencultuur met de toepasselijke naam: 'Gezeten op het kussen'.

De diaconale raad van de Catharijnekerk vond het gewenst dat ook in Brielle een Wereldwinkel kwam en zo geschiedde. Via diverse locaties waaronder de Sjoel, die nog niet gerestaureerd was, kwamen ze uiteindelijk in de Voorstraat uit. Veel vrijwilligers zijn daarin nog steeds actief.

Wie ook hun best deden, waren de leden en het bestuur van De Vereniging Vrienden van het Historisch Museum Den Briel. De vereniging had het jaar hiervoor (1998) haar veertigjarig bestaan gevierd. Het concept is eigenlijk nog steeds hetzelfde. Het museum werd en wordt met raad en daad terzijde gestaan, twee keer dat jaar kwam de Brielse Mare uit en ook toen werden er lezingen en excursies georganiseerd. In 1999 zag jaargang nummer 9 het licht. Met Felix Keller aan het roer en Els Laroy-Meeuse die de scepter over het secretariaat zwaaide, Aart van der Houwen als hoofdredacteur, gesecondeerd door Klaas Schipper, kon het niet mis gaan.

De Millenniumbug

Het jaar spoedde ten einde. Overheden en bedrijven waren er absoluut niet gerust op wat er met de elektronica en computergestuurde apparatuur zou gebeuren op het moment van overspringen naar de nieuwe eeuw. Al tijdens was men wereldwijd bezig te voorkomen dat er van alles mis zou kunnen gaan.

Meer dan twee miljard dollar is daaraan opgegaan. Toch deden er veel verhalen de ronde dat er rampen stonden te gebeuren bij de overgang naar een nieuw millennium.

Brandweerkazernes en politiebureaus werden als noodmeldpunten ingericht voor het geval dat....

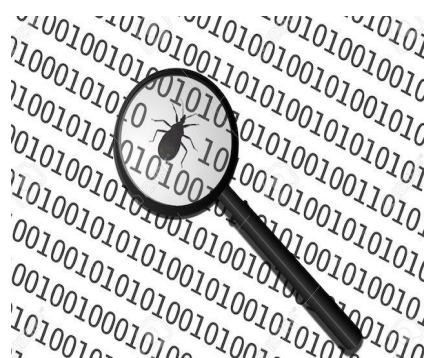
Veel bedrijven zetten hun gevoelige apparatuur toch maar liever even op een laag pitje of helemaal uit. Als voorbeeld: alle toestellen van de KLM stonden die bewuste oudjaarsnacht veilig aan de grond.

Ken je de mop van de Millenniumbug die de wereld op zijn kop zou zetten?..... Die kwam niet. En zo liep alle opgebouwde spanning met een sisser af en als een luchtballonnetje leeg.

In het Brielse stadskantoor werden op de overgang van het

In het Brielse
stadskantoor werden
op de overgang van het
oude naar het nieuwe
jaar drie zogeheten
millenniumhuwelijken
voltrokken

oude naar het nieuwe jaar drie zogeheten millenniumhuwelijken voltrokken, twee in de hal en een in de oval room. SBS6 zond de laatste beelden uit 1999 en de eerste uit 2000 uit. En zo was 1999 geschiedenis en begonnen we aan een nieuw jaar, een nieuwe eeuw en een nieuw millennium! Het jaar 2000 was een feit. Proost.

VAN DE VERENIGING

Graag stel ik me even voor aan diegenen die mij nog niet kennen. Mijn naam is Ynze Kuiper, geboren Rotterdammer (1945), getrouwd met Yvonne de Groot en sinds 1997 woonachtig in Brielle. Mijn werkzame leven heb ik in de maritieme sector doorgebracht. De laatste 25 jaar daarvan, tot mijn pensioen, als loods in Rotterdam-Rijnmond.

Vanaf april 2010 maak ik deel uit van het bestuur van onze historische vereniging als algemeen lid en heb mij, naast lopende zaken, beziggehouden met public relations, distributie van de Brielse Mare, het mede organiseren van excursies. De laatste jaren ondersteun ik de redactie van ons blad met de rubriek 'Omzien in verwondering'.

Zoals bekend verondersteld heeft Dick Verbeek in december zijn functie als voorzitter neergelegd. In een opvolger was niet voorzien en het bestuur werd daardoor in een lastig parket gebracht. In de bestuursvergadering van 7 december is besloten mij te vragen om het stokje over te nemen. Ik heb daarin, na enige aarzeling, toegestemd en vervul op dit moment die taak als interim-voorzitter. In de komende Algemene Ledenvergadering zal aan de leden gevraagd worden, in te stemmen met mijn benoeming tot voorzitter.

Het bestuur is Dick Verbeek zeer erkentelijk voor zijn inzet die hij heeft getoond gedurende de vijf jaar dat hij de functie van voorzitter heeft vervuld. We hopen de gelegenheid te krijgen hem daarvoor te bedanken tijdens de Algemene Ledenvergadering op 18 april. Hij zal actief blijven voor de vereniging, want hij zal samen met Leo Arkenbout het tweede plaatjesboek voor de PLUS-winkel van John Bos gaan verzorgen.

Afgelopen najaar heeft het bestuur op gepaste wijze afscheid genomen van Mieke van Alphen en Gerard Snellens. De vereniging is hen veel dank verschuldigd voor hun jarenlange inzet.

De algemene ledenvergadering was goed bezocht. De meerderheid van de aanwezigen vond het goed om door te gaan met het organiseren van excursies. De avond werd op ludieke wijze opgeluisterd door de lezing en voorstelling over Jacob van Maerlant en het Maerlantjaar door het Briels Klokkenluiders Gilde.

Het bestuur is gelukkig nu weer compleet door het aantreden van Frank van Bohemen als penningmeester en Marcel Bakker die op 7 december is toegetreden als bestuurslid. Naast het onderhouden van de website en het vormgeven van de Brielse Mare, staat hij ook de redactie met raad en daad terzijde. We zijn daar heel blij mee. Wat verjonging van het bestuur en groei van het ledenbestand kunnen geen kwaad!

Het dagelijks bestuur gaat aan de slag met de museumdirectie, Marijke Holtrop, om te zien of we elkaar nog beter kunnen ondersteunen, wat per slot van rekening een van de kerntaken van de vereniging is.

De excursiecommissie, bestaande uit Trudy Schipper, Frank van Bohemen en ondergetekende, is druk bezig om in het najaar de leden weer een leuke aantrekkelijke uitstap te kunnen aanbieden. De excursie zal op donderdag 19 september zijn en zal ons naar Breda brengen. Na de koffie met gebak in een van de gezellige Bredase etablissementen bezoeken we het Stedelijk Museum met o.a. de vaste tentoonstelling 'De Nassaus van Breda' en lunchen we gezamenlijk, waarna u in de stad rond kunt kijken. Verdere informatie vindt u in de brief, bijgesloten bij de Brielse Mare. Nadere bijzonderheden krijgt u per e-mail en die staan ook te lezen op onze website. Hierbij doe ik nogmaals een zeer dringend beroep op u om uw e-mailadres aan ons door te geven, zodat we u tussentijds van verenigingsnieuws en informatie kunnen voorzien. Voor deelname aan de excursie, rekenen we wel op meer aanmeldingen dan vorig jaar. Het is écht zeer de moeite waard!

Bij deze nieuwe Brielse Mare en begeleidende brief over de agenda en contributie, treft u tevens uw nieuwe lidmaatschapskaartje aan. Dit kaartje heeft een geldigheidsduur van drie jaar en geeft u gratis toegang tot het museum in Brielle.

Door de fusie met de omliggende gemeenten zijn nogal wat zaken veranderd. Een daarvan is dat de gemeente de raadzaal in het stadhuis niet meer faciliteert, zodat we voor de algemene ledenvergadering naar een ander onderkomen moesten uitkijken. Voor de komende ALV op 18 april kunnen we gelukkig in De Sjoel terecht. We hebben Leo Arkenbout bereid gevonden op deze avond een lezing over de Torpedisten te verzorgen.

De nieuwe gemeente Voorne aan Zee is aan het inventariseren wat de wensen zijn in de culturele sector en wij houden daarbij vanzelfsprekend de vinger aan de pols.

We hopen dat 2024 voor onze vereniging een mooi en vruchtbaar jaar mag worden en ik hoop u te zien en te spreken op 18 april in De Sjoel bij de Algemene Ledenvergadering.

Ynze Kuiper, interim-voorzitter

Brielle buiten de wallen (2)

In een moordend tempo kwam aan de overzijde van de Brielse Maas in de jaren zestig een groot opslag- en industrieterrein gereed: Europoort. Brielle wist er wel raad mee. De stad afficheerde zich als 'Brielle, de woonstad van Europoort'. In het tweede deel van de serie Brielle, buiten de wallen: de wording van de nieuwbouwwijk Meeuwenoord.

Tekst: Nico de Vries

Vanuit het slaapkamerraam in Meeuwenoord zag Anke Riemersma de bovenste dekken van het passagierschip de Rotterdam aan zich voorbijtrekken. Een jaar later ontnamen een raffinaderij en opslagtanks het zicht over de vroegere polders van Rozenburg. Met een beetje moeite kon Anke nog net de schoorsteen van het schip zien. 'In een paar jaar tijd was alles volkomen anders.'

In het najaar van 1960 waren de Riemersma's in Meeuwenoord komen wonen. Twaalf jaar oud was Anke. Haar vriendinnen had ze in Venezuela achter gelaten. In Meeuwenoord sloot ze nieuwe vriendschappen, met Magda Geldof, met Ineke Kleinjan. Magda Geldof was elf toen zij verhuisde van een etage-woning in Rotterdam naar de Van Bloys van Treslongweg. Ineke Kleinjan kwam uit Pernis, waar ze met haar ouders vanwege de woningnood had ingewoond bij familie die daar een slagerij had.

De ontstaansgeschiedenis van Meeuwenoord is er een van horten en stoten. In 1949 rees het plan om in de polder aan het Brielse Meer woningen te bouwen. Toen in 1953 het uitbreidingplan op tafel lag, stagneerde de boel. De grondeigenaren tekenden bezwaar aan, maar de sta-in-de-weg was de provincie Zuid-Holland. In 1950 was de Brielse Maas afgedamd. De provinciale planologen zagen daarin een uitgelezen kans om de wildgroei aan kampeerterreintjes en vakantiehuisjes langs de rivier te stroomlijnen. Meeuwenoord kreeg het stempel recreatiegebied, compleet met jachthavens, een hotel, wandelgebieden, vakantiewoningen en kampeerterreinen.

In dat plan was geen ruimte voor een woonwijk. Eind jaren vijftig veranderde de tijdgeest. In het vakblad Bouw vroeg de Rotterdamse planologe Diny Boas-Vedder zich af of een groot watersportcentrum in een gigantisch industriebekken wel een goed idee was. Bovendien verschoof in die jaren met de vrije zaterdag en de opkomst van de personenauto het accent naar de weekendrecreatie. Met dat veranderende perspectief zag de provincie alsnog ruimte voor enkele kleine woonkernen, die voornamelijk zouden bestaan uit villa's en bungalows.

Meergezinswoningen

Villa's en bungalows? Mooi niet! In Brielle werden andere bouwplannen bedacht. In 1958 waren op een plattegrond 52 meergezinswoningen met een beneden- en een bovenwoning ingetekend en een tweede kern met vijftig middenstandswoningen van het type twee onder een kap. Eventueel zou er nog een derde kern met achttien luxe bungalows kunnen komen, zeker was dat niet.

De ontwikkeling van Meeuwenoord ging in vliegende vaart. Voor 79.587 gulden en vijftig cent werd in maart 1958 de benodigde landbouwgrond aangekocht, omgerekend een gulden per vierkante meter. Na de aanleg van wegen, riolering en zo meer kocht de NV Exploitatie-Mij De Randstad voor twintig gulden per vierkante meter de eerste 70.000 vierkante meter aan. In mei werden de bouwtekeningen voor de duplexwoningen aan de Lumey-, Roobol- en Ripperdaweg gepresenteerd. Voor een benedenwoning met een negen meter diepe tuin werd 16.250 gulden gevraagd; een bovenwoning

Met deze tekening in de Nieuwe Brielsche Courant liet opdrachtgever NV Exploitatie-Mij De Randstad de Briellenaren in 1959 kennismaken met de duplexwoningen.

met voor en achter een balkon ging weg voor 15.750 gulden.

De eerste paal ging in augustus de grond in; binnen het jaar betrokken de eerste bewoners een bovenwoning aan de Lumeyweg. De woning op nummer 5 werd ingericht als modelwoning, die elke avond te bezichtigen was.

Voor de inrichting tekenden de bekende Brielse winkeliers: Eisenga Interieur, Elektrotechnisch Bureau T. Wageveld en Schuddebeurs Bloemisterij.

Verplaatsbare scheidingswand

Piet Pothof was een peuter van drie toen de verhuishwagen van zijn geboortedorp Rockanje naar de Lumeyweg reed. Ruim bemeten was de duplexwoning niet. In een ruimte van zo'n acht bij zeven meter waren een woonkamer, drie slaapkamers, een keuken en een was- annex bergruimte ondergebracht. Als praktisch snufje had architect A. van Driel verplaatsbare scheidingswanden tussen de kamers bedacht, waardoor al naar de gezinsgrootte geschikte kamers konden worden gecreëerd.

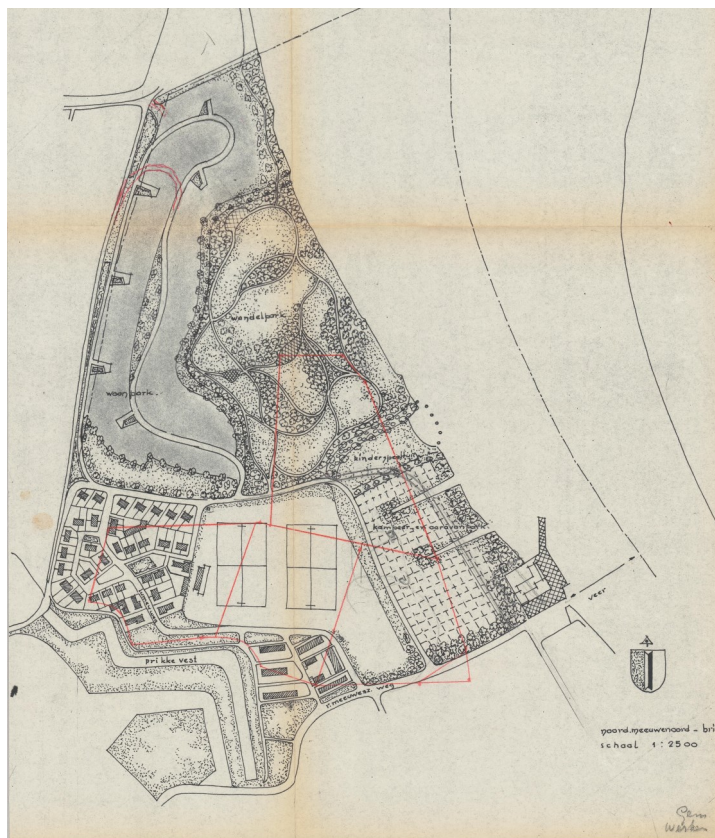
Twee jaar later vertrok het gezin Pothof naar een ruimere woning aan diezelfde Lumeyweg. Op de benedenetage hadden ze daar een woonkamer en keuken, boven drie slaapkamers en een douche en in de achtertuin een stenen schuur. Vader Pothof had zich daarnaast ontfermd over een van de tien beschikbare garageboxen.

De bewoners van de meergezinswoningen vormden een bont gezelschap. Jonge stelletjes die net waren getrouwd. Hij kwam dan uit Vierpolders, zij uit Rozenburg, of hij uit Oostvoorne en zij uit Rotterdam, of hij uit Brielle en zij uit Vlissingen. De nieuwe bewoners die er zich vestigden, kwamen uit alle windstreken, uit Vriezenveen, Winschoten of Den Haag, uit Vlaardingen, Raamsdonk, Elst of nog verder weg uit Arnhem. Als burenhadden ze een Rotterdamse weduwe of een alleenstaande Briellenaar. 'Veel speelkameraadjes had ik niet,' verzucht Piet Pothof.

Kinderrijk

De tweede woonkern die in 1960 en 1961 in Meeuwenoord verrees, was daarentegen kinderrijk. De middenstandswoningen met een grote zit-eetkamer, vier slaapkamers, een lavet en voor- en achtertuin, al of niet voorzien van een garage, waren zeer ruim en in trek bij gezinnen met grotere kinderen. Aan die woningen hing wel een aardig prijskaartje: vanaf 22.900 gulden.

Voor een huisje in de historische binnenstad met een voorraam naast een deur betaalde je toentertijd rond de vijfduizend gulden. Die oude woningen vertoonden niet zelden gebreken. De moeder van Jan de Voogd had school genoeg van het tochtige huis aan het Maarland waar het salpeterzuur voor een witte waas in de gang

Een plattegrond van Meeuwenoord uit 1958. Linksonder de twee woonkernen, boven een groot wandelpark en rechts- onder een kampeer- en caravanpark. In het midden de sportvelden. Tekening Streekarchief Voorne-Putten

zorgde. Het gezin De Voogd verhuisde naar Meeuwenoord. Burgemeester Van Zwieten verruilde de kille, koude en ongeriefelijke ambtswoning aan de Voorstraat voor een bungalow op een terp, met balkon en een ondergrondse garage. De verhuizing zou de burgemeester lelijk opbreken, maar daarover later meer.

De keuze voor een complex met meergezinswoningen en even verderop de twee onder een kapwoningen bracht onbedoeld een sociale scheiding met zich mee. Anke Riemersma en haar vriendinnen hebben het steevast over de flatjes als zij het hebben over de duplexwoningen aan het begin van de wijk. Daar woonden middenstanders als Cor Ribbe, die een bakkerij aan de Langestraat had. De vader van Piet Pothof was vertegenwoordiger bij een coöperatie, buurman Knetman stukadoor en die andere buurman, Vonk, bouwkundig tekenaar.

De wording van het Van Egmondplein. Foto Streekarchief Voorne-Putten

*De woningen aan de Van Bloys van Treslongweg hadden een erkertje, waarin Anke Riemersma, Magda Geldof en Ineke Kleinjan uren achtereen muziek maakten.
Foto Streekarchief Voorne-Putten*

*Woningen in aanbouw aan de Lumeyweg.
Foto Streekarchief Voorne-Putten*

*De zogenoemde flatjes in de jaren zestig.
Foto Streekarchief Voorne-Putten*

Ook woonden er veel MULO-leraren, zoals de geschiedenisleraar Spiekermann, de leraar Engels, meneer Bij, of de docenten Wehman, Bekker en Van Dijke die algemeen vormend onderwijs gaven. Gymleraar Henk de Jong van de LTS had er eveneens een woning gekocht. Beginnende HBS-leraren startten in een flatje, maar zodra ze een salarisschaal omhooggingen, verkasten ze naar elders. Zo deed de leraar Duits aan de HBS, Peters, na twee jaar zijn woning aan de Roobolweg over aan zijn vakgenoot Fröberg. Twee hoger ingeschaalde docenten van de Rijks-HBS, de leraar Engels Castermans en Koldijk die Nederlands gaf, woonden aan de Van Bloys van Treslongweg. 'Daar woonde de elite', onderschrijft Piet Pothof de tweedeling in Meeuwenoord. Twee sleepbootkapiteins uit Maassluis en een kapitein op de koopvaardij hadden op het De Rijckplein een huis gevonden, wijst Jan de Voogd aan. Zijn vader was procuratiehouder van een bank, vader Riemersma bouwkundig ingenieur bij Shell, de vader van Ineke Kleinjan administrateur bij een groot aannemersbedrijf en de vader van Magda Geldof had een assurantie kantoor.

Bruynzeelkeuken

Jan de Voogd woont nog altijd in het ouderlijk huis aan het De Rijckplein. In de hal grijze tegeltjes, die worden afgewisseld met helblauwe, felrode en hardgele exemplaren. De schouw van de kolenkachel in de L-vormige woonkamer is geheel in de stijl van de jaren zestig belegd met gebroken natuursteen. De Bruynzeelkeuken heeft nog altijd die befaamde uittrekbare broodplank. De autochtone Briellenaar was maar wat benieuwd naar die nieuwe woonwijk buiten de wallen, vertelt Anke Riemersma. 'Op zondag fietsten ze langs; keken ze naar binnen'. Jans anekdote spreekt boekdelen. Zijn juffrouw van de lagere school vertelde hem onverbloemd dat zij langs zijn huis was gereden; ze wilde wel eens zien waar en hoe hij woonde. De Briellenaren noemden Meeuwenoord de goudkust, brengt Ineke Kleinjan in de herinnering. De bewoners waren import, van buiten dus. 'Op de lagere school voelde het alsof we er niet echt bij hoorden.' Meeuwenoord was eerder een dorp naast een stad dan een nieuwbouwwijk van die stad.

Het leven in Meeuwenoord van de jaren zestig was overzichtelijk. Overal hingen de touwtjes uit de brievenbus. Iedereen liep bij iedereen binnen. Oud en nieuw werd samen gevierd, er waren speurtochten door de wijk, met quizvragen en opdrachten.

De wijk in wording was aanvankelijk een grote modderpoel. De moeder van Anke Riemersma mopperde wat af als kinderlaarzen op de donkerblauwe loper in de gang weer eens kluiten bagger achterlieten. Wanneer de bouwvakkers na vier uur 's middags waren vertrokken, was de bouwplaats voor jongens als Jan de Voogd een grote speeltuin. Vuurtje stoken met afvalhout, een toren bouwen van steigerhout, cowboytje spelen, ach, je kon het zo gek niet bedenken of het gebeurde wel.

De hartsvriendinnen Anke Riemersma, Magda Geldof en Ineke Kleinjan kon je met regelmaat vinden in het erkertje naast de woonkamer, waar ze samen muziek maakten en zongen. Op warme zomerdagen trof je ze aan bij de inmiddels verdwenen picknickvelden bij Paal 1019 langs het Brielse Meer. Piet Pothof en zijn vriendjes kwamen daar niet; die zwommen bij het havenhoofd.

En dan had je nog de romneyloods waarin aannemer Van Bodegom zijn gereedschappen en bouwmaterialen opborg, maar die op gezette tijden voor de jeugd werd ontruimd. Filmmiddagen, lachen met de Dikke en de Dunne, met limonade in de hand en snoep in de mond, vertelt Jan de Voogd. Magda Geldof denkt vooral aan de discofeesten die in de opslagloods werden georganiseerd.

Terwijl het ene na het andere huis werd opgeleverd, namen in het stadhuis de financiële zorgen over de nieuwe wijk toe. In 1961 was het exploitatietekort opgelopen tot 350.000 gulden. Een gevolg daarvan is nog altijd te zien in het straatbeeld van nu. Jan de Voogd neemt ons mee naar de parkeerplaats op het Van Egmondplein. De gele en rode ijsselsteentjes uit de binnenstad, de grijze kinderkopjes die waren weggehaald bij de Brigittepoort, liggen er nog altijd. Om het tekort weg te werken zag het gemeentebestuur maar een oplossing: meer woningen aan de Van Bloys van Treslongweg. Wat krijgen we nu, schreef docent Koldijk naar de Nieuwe Brielsche Courant. Hem was verteld dat er in het noordelijke puntje van Meeuwenoord wellicht bungalows zouden worden gebouwd, en dat was zelfs nog twijfelachtig. Tot slot parafraseerde hij Shakespeare: 'Er is iets niet in orde in Brielle'.

Aangepaste rekening

Het waren profetische woorden. Zestig jaar na het voorval rakelt Jan de Voogd een geschiedenis op, die nog altijd onbeantwoorde vragen oproept. Burgemeester Van Zwieten zou de grond voor de terp waarop zijn bungalow is gebouwd, nimmer hebben betaald. Anderen weten te vertellen dat in aannemerskringen toen al het gerucht ging dat de burgemeester voor allerlei klusjes een aangepaste rekening ontving. De vermeende fraude is nimmer bewezen, maar wel dat er met zijn goedkeuring in de gemeentelijke administratie verschrijvingen hadden plaatsgevonden. De burgemeester die in 1958 de eerste steen voor de wijk had gelegd, werd oneervol ontslagen. In Meeuwenoord keerde de rust terug. Het plan om de wijk verder uit te breiden verdween in de ijskast, maar kwam daar in 1970 weer uit. Met de bouw van huizen aan de Van Almondeweg werd de wijk voltooid. Nou ja, voltooid? Nadien verrezen er geschakelde woninkjes aan de oever van het Brielse Meer, zijn rond de jachthavens nieuwe woningen gebouwd en staan er over niet al te lange tijd huizen op het inmiddels verlaten sportpark. Alsof Meeuwenoord nooit afkomt.

Volgende aflevering in de serie Brielle buiten de wallen: Rugge. Bent u een van de eerste bewoners van deze wijk en wilt u uw verhaal vertellen en mogelijk foto's beschikbaar stellen dan kunt u mailen naar briellebuitendewallen@gmail.com. De redactie van de Brielse Mare komt graag bij u langs om uw verhaal op te tekenen.

Foto's rechts, van boven naar beneden:

1) Familie Pothof: Terwijl vader de kinderen Pothof natspoot, werd er achter hen gebouwd aan de Lumeyweg. Niet lang na het nemen van deze foto verhuisde de familie Pothof naar een van de nieuwe woningen. Foto privébezit

2) Examenfeest: De hele wijk liep in 1965 uit nadat de geslaagden met hun MULO-diploma in de schooltas terugkwamen in Meeuwenoord. Foto privébezit

3) Familie Riemersma: Vader, moeder en kinderen Riemersma bijeen in de modern ingerichte woonkamer aan de Van Bloys van Treslongweg. Rechtsvoor Anke Riemersma. Foto privébezit

4) Familie Kleinjan: De woonkamer van Ineke Kleinjan (linksachter) in de jaren zestig. Rechts de moeder van Ineke. Foto privébezit

Het eerste jaar waarin het Historisch Museum Den Briel deel uitmaakte van de nieuwe gemeente Voorne aan Zee ligt achter ons. In de programmabegroting van november 2023 werd een onderzoek naar de toekomst van het museum aangekondigd; daar worden nu de eerste stappen voor gezet. Hoewel intern de processen en methodes wijzigden, kon het museum in 2023 zijn officiële museale taak (collectiebeheer en presentatie/educatie) blijven uitvoeren. Collectiebeheer en presentatie/educatie zijn de pijlers voor de verkrijging en het behoud van het keurmerk ‘geregistreerd museum’.

Een van de meest in het oog springende en feestelijke gebeurtenissen vond plaats op vrijdag 9 juni. Na een warm welkom van Dick Verbeek, toen nog voorzitter van Historische Vereniging De Brielse Maasmond, en de buitengewoon geestige speech van prof. dr. J.A. Bruijn onthulde laatstgenoemde het in 1607 door Michiel van Mierevelt geschilderde portret van prins Maurits, dat Historisch Museum Den Briel in bruikleen heeft gekregen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het portret wordt normaliter tentoongesteld in de Eerste Kamer, maar kwam tengevolge van de verbouwing van het Binnenhof beschikbaar als bruikleen voor ons museum. Eerder, tijdens dezelfde bijeenkomst, reikte mevrouw Janneke Postma, wethouder Cultuur van de gemeente Voorne aan Zee, het eerste exemplaar van de publicatie ‘Honderd Jaar Verzamelen 1912-2012. Tien Jaar Later 2022’, uit aan prof. dr. J.A. Bruijn, voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. De publicatie is financieel volledig mogelijk gemaakt door de Historische Vereniging De Brielse Maasmond.

Deel 1 van de publicatie bood Dick Verbeek in 2012 aan Koningin Beatrix aan.

Nóg een mooie dag in 2023 was op 28 juni de uitgestelde opening door waarnemend burgemeester Peter Rehwinkel van de tentoonstelling ‘De Overwinning na het Rampjaar 1672. Spionnen van de Engelse Koning’. De gastconservatoren waren Ronald Prud’homme van Reine, Anne Doedens en Frits de Ruyter de Wildt.

In september van het vorig jaar ontving het museum een prachtig cadeau uit particulier bezit, een enorm waardevolle aanvulling voor de museumcollectie. Waarnemend burgemeester Rehwinkel en wethouder Postma mochten uit handen van Willem Suermondt en Quirine Potter-Van Loon-Suermondt een portret op paneel van Maarten Harpertszoon Tromp in ontvangst nemen. Het portret werd in 1639 geschilderd door Hendrik Gerritsz. Pot (c.1580 – 1657). Ten tijde van dit schrijven wordt het schilderij behandeld door restaurator Barbara Schoonhoven, die een veelzeggende foto heeft gemaakt van de veelbelovende tussenstand.

Het portret zal centraal staan op de tentoonstelling Admiraal Maarten Tromp en zijn gezin. Terug in Brielle. Deze tentoonstelling is van 28 juni t/m 1 september 2024 te zien in de Cornelia van der Linden zaal van het museum. Bij de tentoonstelling verschijnt een publicatie van de hand van dr. Ronald Prud'homme van Reine.

Na de succesvolle deelname aan de Cultuurweek 2023 leverde het museum ook dit jaar een bijdrage. Sanneke van Hassel, met Folkert Koelewijn de samensteller van de presentatie 'VRIJ. Wat Nederlanders doen als ze niet werken', hield in het museum een lezing. Het programma in Brielle werd aangeboden in samenwerking met Welzijn Ouderen en de combinatiefunctionaris van de gemeente Voorne aan Zee. Vanuit het museum werd deze activiteit begeleid door Tilly de Jong, interim-medewerker educatie en opvolger van Pieter de Dreu die per 1 januari met pensioen is gegaan.

Tilly de Jong ontwikkelde in Coronatijd (2020-21) voor het museum het PO programma Ahoy Zeebonken en voor het VO het programma VaarWel.

Marijke Holtrop

Brielse ontdekkingsreiziger sleet zijn laatste levensjaren in Vlaamse gevangenis

Kaap Brielle & Haven Brielle op Groenland

Goud der dwazen bracht Engebrecht van der Zee aan de rand van de ondergang

Tekst: Nico de Vries

Op een landkaart uit de vroege zeventiende eeuw van Groenland staan Kaap Brielle en Haven Brielle ingetekend. Waarom gebeurde dat? In het opmerkelijke verhaal van Engebrecht van der Zee, Briels koopman, ontdekkingsreiziger en zeekapitein, ligt het antwoord op die vraag besloten.*

Voor het verhaal van Engebrecht van der Zee (1590 – 1639/1640) moeten we terug naar ontdekkingsreiziger Vasco de Gama. Na een 16.000 kilometer lange zeereis langs de kusten van Afrika ontdekte deze Portugees in 1498 het commercieel interessante India. In de decennia erna kwamen scheepsladingen kostbare Oosterse producten naar Europa. Kon de zeereis korter, dachten velen, onder wie ook Hollandse kooplieden, dan viel er nog meer te verdienen. De hoop om boven Siberië langs een doorgang naar de oost te vinden, was na de dramatisch verlopen overwintering in het ijskoude Behouden Huis op Nova Zembla vervlogen. Na 1613 zochten de Hollanders de kortere weg naar Azië ten westen van Groenland. Bovendien maakten de geruchten dat op Groenland goud en zilver voor het oprapen lagen, zo'n ontdekkingsstocht er nog interessanter op.

Gelukzoekers

Onder de gelukzoekers de Briellenaar Engebrecht Pietersz. van der Zee, getrouwd met stadsgenote Louisa Musch, de kortere versie van Musschevanger zoals haar oorspronkelijke familienaam luidde. Hij was opgegroeid aan het Maarland, zij aan de Koopmanstraat, beiden kinderen uit niet onbemiddelde koopmansfamilies. Aan zijn vaders erfenis had Engebrecht in 1617 een jaarlijks uit te betalen lijfrente van 50 gulden overgehouden. Engebrecht bezat daarnaast aandelen in ten minste twee schepen: een derde part en een twee derde part in

verschillende hoekers. De moeder van Louisa, Agnieta Willemsdr. van Coesvelt, was opgegroeid in een regentengezin. Van haar vader, een domineeszoon en schepen en burgemeester van Brielle, moet zij een aanzienlijke erfenis hebben ontvangen. Later in deze geschiedenis komen we haar tegen als een vrouw met geld.

Het Den Briel van eind zestiende eeuw was een stad in verval. De hoogtijdagen als haringstad waren voorbij. De handel in haring had zich verplaatst naar Schiedam, Delfshaven en Rotterdam. Een broer van Louisa's vader was de vis achternagegaan en had zijn heil gezocht in de stad-in-opkomst, Rotterdam. Met bewondering en - ongetwijfeld – ook met zekere afgunst moet er binnen de familie Musch zijn gesproken over de successen van deze oom Jan, die in het huwelijk was getreden met Maria Matelieff.

Maria Matelieff stamde uit een vooraanstaande Rotterdamse familie. Haar vader deed als schipper en koopman onder meer zaken in Portugal en aan de Oostzee en werd mede dankzij een huwelijk met een telg uit een voornaam bestuurdersgeslacht een vermogend man. Een van zijn zoons, een broer van Maria dus, behoorde met oom Jan Musch in 1602 tot de grondleggers van de Rotterdamse Kamer van de Verenigde Oostindische Compagnie. Het is aannemelijk dat Maria haar man een handje had geholpen om toe te kunnen treden tot dit exclusieve gezelschap.

** Met dank aan stadsarchivaris drs. Aart A. van der Houwen en Felix van Hoorn, vrijwilliger van het Streekarchief Voorne-Putten, voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit artikel.*

De oud-Briellenaar Jan Musch was een van de grondleggers van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC), die zetelde in het Oost-Indisch Huis aan de Boompjes (Collectie Stadsarchief Rotterdam)

Walvisvaart

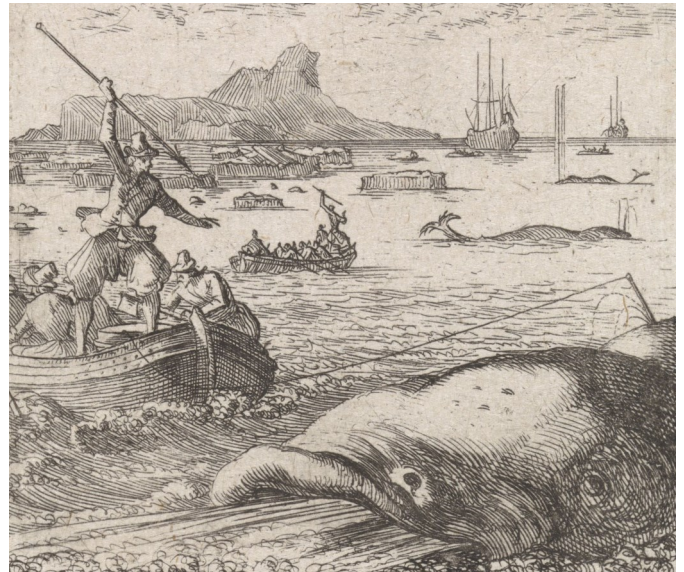
Na de plotselinge dood van Jan Musch – hij overleed in 1610 aan een beroerte – zette tante Maria de haringrederij en het koopmansbedrijf voort. Het ging haar voor de wind. Maria Musch, die woonde in het kapitale dubbele koopmanshuis ‘De Moerinne’ aan het Haringvliet, was een ondernemende vrouw die risico’s niet schuwde. In 1616 nam ze een aandeel in de Kleine Noordse Compagnie, een in Rotterdam zetelend kartel voor de walvisvaart, en rustte voor de vangst van de reusachtige Groenlandse walvis een schip uit.

Het succesverhaal van Jan en Maria Musch moet Engebrecht en Louisa hebben aangestoken. Groenland lokte. In hun toekomstdromen zal een mogelijke doorvaart vandaar naar Indië hen als muziek in de oren hebben geklonken.

Maria Musch woonde in het kapitale dubbele koopmanshuis ‘De Moerinne’ aan het Haringvliet (Collectie Stadsarchief Rotterdam)

Onbemiddeld was Engebrecht dus niet, maar hij bezat te weinig om een dergelijke expeditie te kunnen bekostigen. Om aan voldoende geld te komen, verkocht hij de rentebrief die zijn vader in 1614 ten laste van de stad Rotterdam had afgesloten. Dat was nog niet voldoende. Engebrecht leende van zijn moeder Neeltje Mathijsdr 700 gulden en van ene Thomas Sasburch uit Vianen 300 gulden, terwijl bankier Scipion Ormea van de Brielse Bank van Lening hem 600 gulden voorschoot. Stadsgeenoot Lambrecht van Dalen droeg 200 gulden bij en van zijn zwager, de rijke Brielse regentenzoon Jan Heijndricxs Panser, leende Engebrecht 490 gulden. Bij elkaar het lieve sommetje van 2290 gulden.

De walvisvangst, 1711, Caspar Luyken (Collectie Rijksmuseum)

Avonturier

De dan 34-jarige Engebrecht van der Zee was in 1624 een van de eersten, maar niet de enige ontdekkingsreiziger die naar een noordwestelijke doorvaart zocht. Koopman Adriaan Dirksz. Leversteijn uit Delfshaven was ook zo’n avonturier. Voor de Noordsche Compagnie, een kartel voor de walvisvaart dat was gevestigd in Hoorn, had Leversteijn een schip uitgerust. De schipper van dit schip was een Briellenaar, Marten Arendsz., maar dit terzijde.

Engebrecht van der Zee moet goedgemutst uit Groenland zijn teruggekomen. Een doorvaart naar Indië had hij niet gevonden, maar hij had wel ‘silvere ende goutmynen’ ontdekt die daarvoor nog onbekend waren. Om zijn ontdekking te markeren had Van der Zee het terrein waar hij voet aan land had gezet Kaap Briel en een andere plek de Brielsche Haven genoemd. Cartograaf Joris Carolus gaf deze twee plekken op respectievelijk 62° en 63° noorderbreedte weer op de kaart die hij in 1626 van Groenland vervaardigde. Leversteijn bleef niet achter. Het schip dat hij had uitgerust, was iets noordelijker aangeland. De ontdekte strook land kreeg de naam Delfschehaven mee.

Paskaerte Zynde de Noordelyckste Zee-kusten van America van Groenland door de Straet Davis en de Straet Hudson tot Terra Neuf, 1636, Pieter Goos (ca. 1616 – 1675)

Leversteijn en met hem de Hoornse Noordsche Compagnie wendden zich na terugkomst subiet tot de Staten-Generaal. Zij wilden toestemming om voor niet minder dan twintig jaar alle mijnen op Groenland te mogen exploiteren en verlangden dat alle andere Hollanders daarvan waren uitgesloten. Uiteraard verzette Van der Zee zich daartegen. Hij wilde dat de Staten hem permissie gaven om Straat Davis gedurende twaalf jaren alleen te mogen bevaaren. Onderwijl betichtte hij Leversteijn van list en bedrog. De Staten-Generaal hadden weinig trek om zich in deze netelige kwestie uit te spreken en wezen drie afgevaardigden aan die de kemphanen op een lijn moesten brengen. De zaak sleepte zich voort. De koopman uit Delfshaven en zijn partners rustten in 1625 nog drie schepen uit om het verlangde monopolie kracht bij te zetten. Leversteijn die aan boord van een van de schepen was, bracht van die reis ter overtuiging van zijn claim de nodige mineralen mee naar huis.

Schuldeisers

In Den Briel zaten Engebrecht en met name Louisa niet stil. Het jonge echtpaar wilde van hun vele schuldeisers af. In 1625 leende Louisa's moeder Angenieta van Coesvelt haar schoonzoon en dochter 2200 gulden en twintig stuivers om de gemaakte schulden terug te betalen. Als onderpand bracht Louisa al haar meubelen en goederen in, waaronder vier bedden met zes dekens en acht kussens, drie tafels, zes kommetjes van porselein, een koperen kroon, tien vergulde bierspullen, zes Spaanse stoelen, twee spiegels, een lantaarn en een blaker. Dat alles met een geschatte waarde van 856 gulden. Daarnaast gaf ze haar broer Cornelis, aan wie zij nog 900 gulden en 20 stuivers schuldig was, de eigendomsbewijzen in onderpand van een zesde deel in een haringschip, dat 22 last groot was en waarop Pieter Koeije stuurman was, een even groot part in een haringschip van 26 last en nog de helft in een hoekerbootje, acht last groot.

Pyriet

In een laatste poging om de Staten aan zijn zijde krijgen, vroeg Engebrecht in 1627 toestemming om voor zes reizen, maar uiteraard als enige, Straat Davis te mogen bevaren. Opnieuw proberen de Staten de belanghebbenden tot een vergelijk te brengen en ditmaal lijkt het gelukt te zijn. Uit een in 1628 door een Rotterdamse notaris opgemaakte akte valt op te maken dat Leversteijn voor een vierde deel het recht had verworven om met uitsluiting van anderen op Groenland te handelen en mijnaarde of mineralen op te diepen. Ook Engebrecht zal toestemming hebben gekregen om actief te zijn in Groenland.

Heel veel plezier aan die regeling hebben de twee fortuinzoekers niet gehad. Leversteijn en Van der Zee zouden immers van een koude kermis thuiskomen. De twee fortuinzoekers waren in dezelfde valkuil gelopen als eerdere ontdekkingsreizigers. Al in 1617 hadden Groenlandvaarders zwarte stenen meegebracht die na verhitting en een behandeling met azijn glommen als metaal. Maar in diamantstad Antwerpen hadden de experts bij het zien van die stenen meewarig het hoofd geschud. Goud, zilver? Nee, wat ze te zien kregen was niets meer en minder dan het goud der dwazen. Pyriet dus, een steensoort die al gelang de samenstelling blinkt als goud of zilver en nauwelijks een stuiver waard was (en is).

Pyriet, ofwel het goud der dwazen, is een veel voorkomende steensoort.

De mislukte expeditie luidde de financiële ondergang in van Dirk Adriaansz. Leversteijn uit Delfshaven. Op 6 januari 1630 bestierde een curator zijn failliete boedel. Ook Engebrecht van der Zee en Louise Musch moeten de grond onder hun voeten hebben voelen wegzakken. Engebrecht, platzak, voelde zich genoodzaakt om 419 gulden en tien stuivers te lenen van zijn vermogende zwager Heijndriksz. Panser. En hij lag in de clinch met stuurman Pieter Cornelisz Koijs, die, toen deze weer de zee opging, zijn echtgenote machtigde al zijn zaken te behartigen, met name die zaken die hij had met Engebrecht van der Zee.

Reddende engel

De reddende engel bleek in Rotterdam te wonen. Tante Maria Musch zal het droeve lot van Engebrecht en haar nichtje Louise ongetwijfeld uit de mond van haar schoonzuster Angenieta van Coesvelt hebben vernomen, of wellicht van de hoofdrolspelers zelf. Hoewel er geen direct bewijs voor is, lijkt het er op dat Maria haar Brielse familieleden heeft geholpen om uit de sores te komen. Maria onderhield nauwe banden met de Admiraliteit der Maze. Het bedrijf van Musch bevoorradde de marineschepen van de admiraliteit, die vlak bij haar huis aan het Haringvliet aanmeerden. Bovendien was dochter Margaretha getrouwd met Johan Adriaenszoon van IJck, procureur-generaal van de admiraliteit. Het kan bijna niet anders dat Maria Musch direct of indirect een rol heeft gespeeld bij de benoeming in 1627 van leutenant Engebrecht Pietersz op het schip genaamd 'De Abraham' of 'Abrahams Offerhande', waar Jan Bruystens kapitein op was. Nadat hij en enkele weken of maanden als plaatsvervanger van de kapitein commandeur op de 'Abraham' was geweest, mocht Engebrecht zich vanaf de lente 1628 kapitein noemen van dit schip met 68 opvarenden.

Engebrecht liet ogenblikkelijk van zich horen. Op 17 mei 1628 overmeesterde kapitein Engebrecht Pietersz van der See voor de kust van Vlaanderen een boeyerschip, 50 lasten groot, vertrokken zijnde van Duynkercken naar London in Engelandt. De 'St. Jacob', de naam waaronder deze Hamburgse boeier voer, was geladen met kostelijke goederen, zoals lijwaet (kleurrijke, katoenen doeken), tapijten, zijde vellekens, casjanten (etszuur?), dekens, garen, hoppe enz. Het gekaapte schip werd opgebracht in Rotterdam, alwaar de gehele buit op een openbare veiling werd verkocht. De bemanning en officieren van 'Abrahams Offerhande' hadden recht op de helft van de opbrengst, het zogenaamde buitgeld. De een kreeg wat meer, de ander wat minder. Hoeveel guldens Engebrecht opstreek, gaat in nevelen gehuld maar het moet meer zijn geweest dan de 186 gulden, die de onder zijn gezag varende schipper Jan Jansz ontving.

Engebrecht zou zijn verdere leven bij de marine slijten. In 1632 komen we hem tegen in een konvooi dat Rouaan als bestemming had. In het jaar daarop kreeg hij van admiraal Witte de With de opdracht om met andere schepen in de buurt van het admiraalschip te blijven. Het slechte weer die dagen bemoeilijkte het manoeuvreren. Als kapitein op een marineschip zal Engebrecht een redelijk tot goed belegde boterham hebben verdiend. Maar zijn koopmansbedrijf in Brielle had hij wel voortgezet. Engebrecht woonde nog altijd in de vestingstad, aan de noordzijde van het Maarland met naast zijn woning een pakhuis. Gesteund door zijn schoonmoeder bouwde hij de onderneming uit. In 1633 stond Angnieta van Coesvelt borg toen Engebrecht een zesde part in een hoeker kocht. Klaarblijkelijk liet hij niets na om zich aan het fiasco van de mislukte Groenland-missie te ontworstelen. Maar zonder schulden was hij (nog) niet. Zo stond Engebrecht in 1636 voor 84 gulden 12 stuivers in het krijt bij jonkheer Jacob van Zevender, heer van Kenenburch.

Noodlot

En dan slaat het noodlot toe. Op 21 februari 1637, Vastenavond, leverde Engebrecht op de Noordzee slag met een Engels koningsschip. Zijn schip raakte zwaar beschadigd en zonk met tien bemanningsleden aan boord. De anderen werden overmeesterd en opgesloten in een gevangenis in het Vlaamse Nieuwpoort. Een jaar later, februari 1638, was er nog steeds geen losgeld voor Engebrecht betaald en zat hij dus nog gevangen. De omstandigheden waaronder waren op zijn zachtst gezegd verre van ideaal. De maaltijden, als die er waren tenminste, waren karig. Veel vrouwen van opvarenden waren verstoken van inkomen; ze waren zo arm dat zij het rantsoen van hun mannen niet konden opbrengen en de hulp inriepen van goede luyden. Ten minste een bemanningslid kwam in de Nieuwpoortse gevangenis te overlijden.

Louisa zal de handen vol hebben gehad om het rantsoen en het losgeld voor haar man op te brengen. En dan is het nog maar de vraag of Engebrecht Rotterdam ooit nog heeft gezien. Louisa verhuisde in 1639 van Den Briel naar de havenstad, waar zij een huis huurde – en niet kocht! – aan de noordzijde van de Hoogstraat. Volgens de gegevens in deze huurovereenkomst leefde Engebrecht die dagen nog. Omdat Louisa de huurovereenkomst tekende, en niet Engebrecht, ligt het voor de hand te veronderstellen dat de kapitein half maart 1639 nog gevangen zat, of in slechte gezondheid verkeerde. Een jaar later, in maart 1640, blijkt Engelbrecht te zijn overleden. In een notariële is sprake van wijlen Engebrecht van der Zee, capiteyn.

Pas-caerte van Groenland, Ysland, Straet Davids en Ian Mayen eyland, 1626/1634, Joris Carolus (ca. 1566 – ca. 1636)

Na Engebrechts dood hertrouwde Louisa van der Zee – Musch in 1645 met een dokter in de medicijnen, de weduwnaar Johan Fournierius, haar buurman aan de Hoogstraat. Bij het aangaan van dit huwelijk bezat Louisa onder meer aandelen in het oude en nieuwe taanhuis in Maaslandsluis, waaruit ze jaarlijks tweehonderd gulden beurde. Financieel gezien ging het Louisa niet voor de wind. In een kwestie over de leverantie van wijnen werd ze veroordeeld tot de betaling van 225 gulden en het gelag, de rekening van drank en de maaltijd tijdens de rechtsspraak. In 1646 komt ze te overlijden, in Brielle, in de woning van haar jongste zus Geertrui. Deze enige erfgenaam verwierp nog voor de begrafenis Louisa's erfenis. Geertrui liet de boedel na aan de crediteuren.

Twee jaar na dato zou de Rotterdamse bakker Crijn van Dijk bij de notaris laten vastleggen dat hij uit de boedel van de vrouw die in haar jonge leven het goud der dwazen in haar handen had gehad, nog 83 gulden tegoed had.

Bronnen:

*Rechtelijk Archief Brielle, Streekarchief Voorne-
Putten;*

*Gemeentearchief Rotterdam, Archieven van de
Notarissen te Rotterdam;*

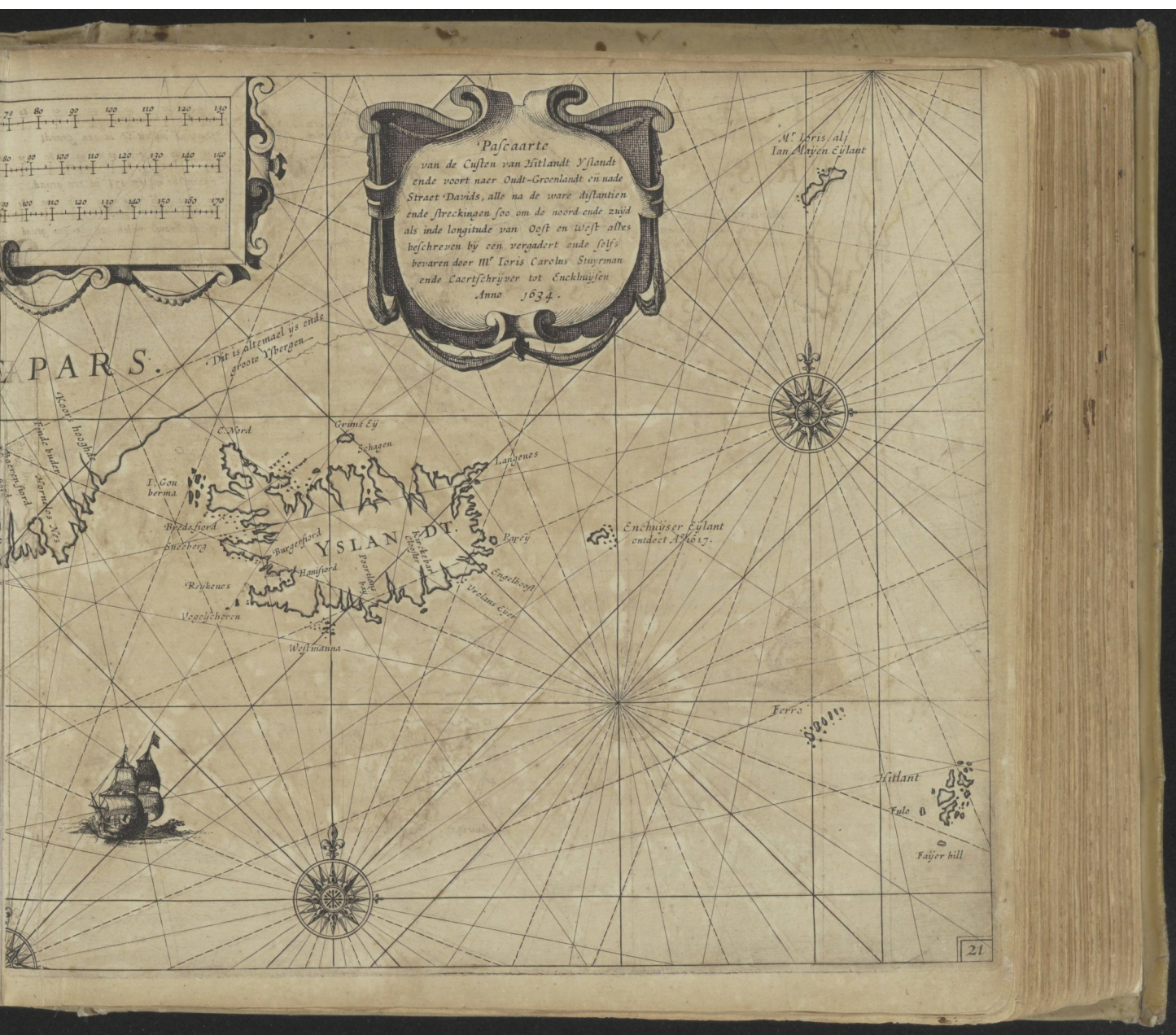
Dekker, P. De vroege Nederlandse vaart op Straat

Davis in: Mededelingen van de Nederlandse

Vereniging voor Zeegeschiedenis;

*Muller, S. mr. Geschiedenis der Noordsche
Compagnie, Utrecht, 1874;*

Resolutien der Staten-Generaal, Den Haag, 1994.

Een Briels icoon heengegaan:

Corrie van der Linden- van der Waal

Tekst: Klaas Schipper

Ze werd in Brielle geboren op 21 april 1926, op dezelfde dag waarop Koningin Elizabeth de Tweede in Londen het levenslicht zag. Ze overleefde zelfs de Britse koningin, vertelde Corrie van der Linden-van der Waal vol trots toen ik in oktober vorig jaar voor de allerlaatste keer de Brielse Mare op haar kamer in het Catharina Gasthuis persoonlijk afgaf. Dat was eigenlijk een traditie geworden, even de Mare bij Corrie in handen drukken in de wetenschap dat ze dat zo waardeerde. Beiden niet wetend dat het de allerlaatste keer zou zijn, want op 9 januari overleed deze Brielse icoon op 97-jarige leeftijd.

Dichtbundels

Corrie werd vooral bekend als dé Brielse dichteres. Van haar hand verschenen talrijke gedichten waarin Brielle niet zelden een prominente plaats innam. Door haar dichtbundels 'In mijn hart' (1985), 'Ik sta even stil' (2007) en 'Hier en Daar over Toen en Nu' (ter gelegenheid van haar negentigste verjaardag in april 2016 uitgegeven door haar neef Wim van der Linden) en het van haar in 2004 verschenen boekje 'Winkeltjes en andere Brielse zaken' leerden velen Corrie en het leven van Brielle in vroeger tijd nog beter kennen.

Nobelstraat

Corrie werd in de Nobelstraat geboren als derde en jongste kind van het slaggersgezin Van der Waal, op de plek waar nu nog altijd Slagerij Van der Waal zit. Toen haar ziekelijke oma Cornelia van der Waal-Bravenboer naar de overkant verhuisde, moest ze die tot de laatste oorlogsjaren verzorgen. Toen ze een jaar of 19 was ging ze als winkeljuffrouw aan de slag bij Piet de Gruyter op de hoek van de Markt en de Nobelstraat. In 'Winkeltjes en andere Brielse zaken' gaf ze een beschrijving van het interieur: 'donkerrood met goud, een marmeren toonbank en koperen silo's voor de koffie en van die mooie tegeltableaus'.

Om er aan toe te voegen: 'die zijn gelukkig gebleven'.

Ze kreeg verkering met Maarten Willem van der Linden met wie ze op 28 februari 1956 trouwde, het jonge stel ging aan de Nobelstraat 84 wonen in de bovenwoning bij juffrouw Meijer. Over die tijd kon Corrie smakelijk vertellen. Omdat ze trouwde, moest ze stoppen met haar werk bij De Gruyter.

Vrijwilligerswerk

Ze stortte zich met veel enthousiasme op het vrijwilligerswerk in het toen nog op het Asylplein gevestigde Gasthuis. Meer dan vijftig jaar was ze daar 's middags bezig met bewoners en bewoonsters.

Ook assisteerde ze gaandeweg meer en meer haar man die naast zijn werk als winkelier in de wijde regio als goochelaar Martino optrad voor veel verenigingen, instellingen en scholen. Corrie schreef heel haar leven al gedichtjes, vanaf de jaren '80 maakte ze er steeds meer werk van en na het overlijden van haar man in 1999 werd ze lid van een dichtersclub en trad ze regelmatig op. Tijdens de herdenkingsdienst op 16 januari in de Sint-Catharijnekerk las haar neef vier van haar gedichten voor, ook werden twee van haar gedichten die op muziek gezet zijn, gezongen. Deze Brielse icoon, Corrie van der Linden-van der Waal, zal niet snel vergeten worden.

KANTOOR &

de Bruin Bazen v.o.f.

Voorstraat 60
3231 BJ Brielle
t. 0181-412874
f. 0181-418322
e. info@kantoor-creatief.nl

Openingstijden:
Dinsdag t/m vrijdag
9.30 – 17.30
Zaterdag 10.00 – 16.00

Uw adres voor:

- * kantoorartikelen en papierwaren
- * computer cartridges en etiketten
- * technische- en creatieve tekenmaterialen
- * alle soorten verf voor kunstschilders
- * schildersdoeken en tekenblocs
- * luxe schrijfwaren en agenda omslagen
- * pennen graveren
- * kopiëren en inbinden van verslagen
- * plastificeren
- * gratis advies van Louis en Willy

WWW.JANBAZEN.NL

Spreek eens af voor een rondleiding met een van onze enthousiaste gidsen:

info@gidsengroepbrielle.nl

WWW.GIDSENGROEPBRIELLE.NL

**Laat je boodschappen
makkelijk thuisbezorgen!**

**Bestel je boodschappen
op plus.nl of met de PLUS app.**

Openingstijden: ma - za 08:00 - 20:00 zondag 12:00-18:00

plus.nl

PLUS John Bos / Reede 36 // Brielle // T:

AANNEMINGSBEDRIJF

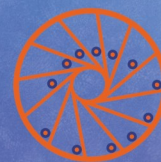
ldvandijk.nl

L.D. van DIJK BV BRIELLE

06-44110026

WERKPLAATS (0181) 416506 ——— MAARLAND ZUIDZIJDE 43 ———

**Culturele
Stichting
Voorne**

presenteert

Land uit Zee **Maerlants Voorne**

**Openluchttheater
22 en 23 juni 2024**

Noordpoort - Bastion IX - Brielle

15 euro

Zie website:
culturelestichtingvoorne.nl

